

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 450 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor.
1/2 an 12 cor.
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Triumfuri culturale.

Zilele din urmă ne-au adus două triumfuri culturale, cari ne-au înveselit mult și ne-au înălțat inimile chiar în aceste zile grele, când nori, nori amenințatori se grămădesc asupra noastră de pretutindeni.

Biruința dela *Aspren* și deschiderea cursurilor de vară dela *Vălenii de munte* sunt cele două puncte luminoase, asupra cărora se îndreaptă astăzi toate privirile românești.

Aviatorul Vlaicu cu aparatul lui elegant, cu îndrăsneala și abilitatea lui, a adus glorie neamului românesc chiar între streini, cari abia luaseră până acum la cunoștință că existăm măcar. Iată, că se ridică însă odrasla țărănească din Bințiși și îndrăsnește să se măsoare cu lumea străină, asigurând și neamului nostru locul de onoare în concertul celorlalte popoare civilizate.

Ziarele streine au amintit cu e-logii numele acestui erou al văzduhului, care și-a asigurat deja un loc binemeritat între glorioșii pioneri ai progresului omenesc. Vestea acestei biruințe s'a reslătit ca o rază binefăcătoare asupra întregului neam omenesc, făcând să palpitate toate inimile de o nobilă mândrie. Biruitorul a ținut să împărtășcă și cu frații lui de aici bucuria triumfului, aranjând și în centre de ale noastre sboruri.

În Dumineca trecută a sburat la *Arad* cu o eleganță și precisiune uimitoare și, în afară de elogiile ce i-s'au adus în presa românească, am avut rarul prilej de a ceti laude sincere la adresa lui Vlaicu, chiar în jurnalele ungurești cele mai șoviniste, cari până acum nu aveau pentru noi decât vorbă de batjocură. De data asta îl încărcău pe Vlaicu cu epitete de laudă, numindu-l »marele fiu al patriei noastre«.

Iată, că în fața triumfului cultu-

ral, amuțește chiar și patima jurnalelor șovine.

Acum Duminecă el va sbura la Lugoș, și după cum aflăm, sborurile acestea se vor mai repeta și în alte centre, ca astfel întreg neamul omenesc să aibă prilej fericit, de a se delecta în puterea creatoare și geniul lui Vlaicu.

Noi, cari am avut cei dintâi fericirea de al vede sburând în Ardeal cu prilejul sărbătorilor din vara trecută, urmărim cu îndoită dragoste sborurile și triumfurile neîntrecute ale lui Vlaicu și ne alăturăm și noi la idea, ce s'a discutat în coloanele presei noastre, că decă Vlaicu a adus atâta glorie asupra neamului românesc, încât merită pe deplin recunoștința acestuia, merită să i-se asigure un trai liniștit, posibilitate de a deschide o școală de pilotaj, fără ași mai primejdui de aici viața, care ne este și trebuie să ne fie așa de scumpă tuturor.

*

Un alt triumf al culturii omenesci a fost deschiderea cursurilor de vară la *Vălenii de munte*. Opera uriașă a dlui N. Iorga, începe a-și arăta deja de pe acum roadele binecuvântate. Inceputul modest al acestor cursuri de vară, cari sunt mai ales așa de obișnuite în apusul civilizată, a luat anul acesta proporțiile unei adevărate sărbători culturale.

Lumea românească a alergat de pretutindeni să asculte glasul de apostol al dlui Iorga și ale tovarășilor dsale de muncă culturală și să se încălzească de entuziasmul neobosit al acestui om extraordinar. Culmea sărbătorii residă în împrejurarea, că la inaugurarea acestor cursuri au participat și AA. LL. RR. prințul Carol principesa Elisaveta, cari sunt oaspeții dlui Iorga. Participarea prinților a stîrnit un entuziasm de nedescris. Este cea mai curată recunoștință și cel mai desăvârșit triumf, cu care se

poate incununa o operă culturală. Fericită țară, în care chiar odraslele din viță crăiască vin să se adape la izvorul culturii, consfințind prin aceasta eternul adevăr, care se validează așa puțin de altcum în zilele noastre, că adecă temeiul ori-cărei stăpâniri cinstite și drepte este *cultura* inimii și a minții.

Ministrul Apponyi a greșit foarte mult, când a edat opreliștea nenorocită, prin care interzice studenților și profesorilor dela noi de a lua parte la cursurile dela *Vălenii de munte*.

Știința adevărată nu are a face nimic comun cu șovinismul orb și s'au trecut demult vremurile, când o suprimare a dezvoltării conștiinței ar mai fi cu putință. Cursurile de vară sunt cercetate și acum de o mulțime de transilvăneni, jurnalele noastre aduc rapoarte detaliate, despre tot ce se vorbește acolo, prelegerile s'au tipărit în broșuri și s'au răspândit în fiește care an, fără să fi primejduit până acum interesele țării noastre, răspândind asupra tuturor, cari le-au ascultat sau le-au cetit atâta lumină și atâta entuziasm. Timbrul național tot mai pronunțat al culturii noastre nu își va mai putea schimba de aici înainte sigura direcție sănătoasă indicată de marele îndrumător Nicolae Iorga.

Suntem cu trup cu suflet aderenții acestei direcții sănătoase și ne bucurăm nespus de mult, că neamul românesc de pretutindeni aprețiază după vrednicie opera uriașă a acestui om providențial.

În zilele grele prin cari trecem avem o deosebită plăcere și mângâiere, de a înregistra aceste două triumfuri culturale.

Ele ne înviorează și ne dau puteri noi, statornicindu-ne în suflet convingerea, că *nu poate* să fie așa de întutunecat viitorul unui neam, care dă probe de *o viață culturală atât de înaintată!*

Cum trăiesc unгурii în Țeara-Românească. Sub titlul ironic „Edorado în România“ ziarul șovinist „Budapesti Hirrap“ se tânguie pe o coloană și jumătate de primăjdia ce amenință naționalitatea săcuilor emigrați în România. Apelează, la întreaga societate maghiară rugându-o să pornească o acțiune generală pentru sporirea școalelor maghiare în orașele României. Se plânge apoi de fenomenul ce se observă la băieții de școală. Aceștia în mare majoritate nu știu o boabă ungurește când intră în școală și unii abia după 4—5 ani de studiu se pot înțelege între olaltă în limba maternă. Spiritul din școală încă lasă mult de dorit. Cu greu se poate deștepta aici în tinerele mlădițe adevărată dragoste față de limba și patria mună. Pentru a ilustra acest adevăr, B. H. aduce un exemplu tipic. Anul trecut episcopul din Győr Várady Arpad, ca să facă o faptă patriotică a adus în țară pe spesele sale proprii 25 de băieți de săcui, având intențiunea să-i dea la meserii și să crească din ei patrioți de valoare Ungariei. În scurt timp toți 25 s'au reintors până la unul din România. Nici unul nu s'a simțit bine în propria sa patrie, de care urmașii lor vor uita cu desăvârșire.

Comentând jelanile ziarului unguresc, confratele „Românul“ din Arad face următoarele observațiuni:

„Budapesti Hirrap“ are perfidia să injure România în acelaș articol, pentru intoleranța sa națională, acuzând-o că ar uza de cele mai silnice mijloace spre a-și ajunge scopul: desnaționalizarea săcuilor. Perfid și prost în același timp. Doar însuși faptul relatat de B. H., că între cei 25 de săcui aduși acasă nici unul nu s'a găsit care să dorească fericirea din patria mună, nici jumătate de an măcar n'au putut fi reținuți la sinul dulce de mamă, toți au șters-o, unul

după altul, îndărăt în România, unde după spusele lui B. H. îi așteaptă cea mai neagră prigonire, — e cea mai eclatantă dovadă de libertate fără margini de care se bucură porodițele lui Arpad în țara fraților noștri liberi. O palmă mai ușurătoare nici că puteau primi patrioții noștri, decât aceea pe care li-au aplicat-o cei 25 de consăngeni ai lor, atunci când s'au întors în noua lor patrie, care știe să le fie tuturor cetățenilor mună — iar nu ciună. „Seara“.

Judecați, frați Români! Dintr'o proclamațiune către „frații români“. Guvernul lui Lukács a dat și către frații români o proclamațiune, în care preamărindu-și isprăvile din dietă, îi provoacă să se alătore la tabăra guvernului, care ne dă și noauă marea cu sarea. Despre programul său privitor la votul universal iată ce zice:

„Deputații opoziției, flămânzi după putere, lătesc acuma prin țară minciuna, că guvernul de acuma nu voește votarea legii noi pentru alegerile de deputat.

Se nu le credeți!

Să nu le credeți, pentru-că mintesc în modul cel mai obraznic. Guvernul a spus-o curat și pe față: ce vrea.

Vrea adevărat, ca la alegerile ce vor urma, să mai aibă vot încă un milion de oameni. Vrea așadar sporirea voturilor.

Vrea, ca acela care a avut vot până acuma, să-l aibă de aici înainte.

Vrea, ca acela, care știe scrie și ceti, să aibă vot chiar dacă plătește mai puțină dare (porție) decât s'a cerut până acuma.

Acest drept guvernul voește a-l da nu numai acelor cari știu ceti și scrie ungurește, ci îl dă și acelor, cari știu ceti și scrie numai în limba lor maternă d. e. românește.

Guvernul nu îngăduie să se facă deosebire între român și ungur. Și așa să și

cuvine, pentru-că într'o formă plătește dare și de-opotrivă slugeste la cătănie și românul și unгурul. Deci guvernul nu lasă, ca cetățeanul, pentru-că știe numai românește să aibă mai puțin drepturi decât alții.

Înaltul guvern nu vrea, ca la sate alegerile să fie secrete adevărat cu țidule.

Nu vrea pentru-că notarul sau alt corteș să dea cu sila țidula în mâna celui-ce ce votează.

Voteze tot însul pe față, fie bărbat, nu-i fie rușine de numele aceluia căruia vrea să-i dea votul ca să ajungă deputat.

Astfel numai puteți vota după voia și placul vostru, până-când dacă votați cu țidula, foarte ușor vă pot înșela.

Judecați deci fraților români...“

Toate ar fi bune. Dar atunci, de ce a fost lipsă, ca Lukács și toți cealții să accentueze mereu, că la crearea legii sufragiului universal, guvernul va fi cu considerare la caracterul unguresc al țării? Așa nu se va face deosebire între român și ungur? Că apoi cât e de bine se votezi cu graiul nu și nu în secret, o am experiat la alegerile din urmă, când la Vinț ne-au respins alegătorii, cari nu au zis: Dr. Maniu, cu accentul pe i, ci au pronunțat românește cu Măniu, accentuând pe a și diftongând pe iu. Câți au fost apoi de acela respinși, cari n'au putut învăța numele pe ungurește al candidatului... Știm noi, cum înțelege guvernul „...fie bărbat, nu-i fie rușine de numele aceluia, căruia vrea să-i dea votul, să fie deputat...“ Le cunoaștem dela alt târg

Serbările dela Vălenii de Munte.

Dela corespondentul nostru.

Azi s'au petrecut la Vălenii de Munte evenimente culturale de o nespuse de mare importanță, cari or să lase urme în istoria

FOIȚA.

Visuri.

Din țara cu zimbetul etern.

— Note fugare. —

II.

Sorrento-Isola Capri 12 Iulie n. 1912.

Neapole—Pompei—Castellamare—Sorrento—Insula Capri.

Zile frumoase cu arșiță dogeritoare. Nici că s'ar putea altfel în țara, ce numai zimbete cunoaște.

Scsești pirotit de drum și nedumerire; — dar frumsețile naturii, ce-și desfășură podoabele eterne în teată splendoarea lor vărătică, îți fură grabnic toate gândurile oboșelii...

*

— Seară plăcută cu holta feeric instelată. Ceasornicul își toacă isonul înainte — câtră 11 în miez de noapte. — Din vecini la înălțime un reflex de lumină grabnică îți bate în geam din clipă în clipă: e turnul de veghie pe malurile mării tireneice, în vârf bogat iluminat și alcătuit de-așa, ca capul luminat să se învârtă mereu răspândind dela înălțimea sa șuvoiu întreg de raze luminoase peste întinderea mării fără margini în bezna nopții.

Te așezi spre odihnă sus la patru ca-

turi ridicate pe scări de marmoră albă ca spuma laptelui și în nădejdea, că șoimanul somn îți taie toate itele peste câteva momente, — te dai gândurilor, la geamuri deschise...

În jumătate ațipire — îți mai furnică prin sufletul saturat de vedeniile zilei, pocnetele de harapnice și tropotele de roibi, ce sburătoresc gabriolețele ușoare pe străzi. Strigătul e încă la culme pe bulevard și electricele berechet ventilate, fără uși, zboară cu dangătal și toiu lor obișnuit.

Pe când ai crede, că ar fi chiar vremea supremă să lași înmăgănarea impresiilor de mai departe, pe cealaltă zi, — și ți-ar pica bine, ca o baie excelentă de mare, un somn dulce regenerator: resunete adietoare de ghitare și mandolină. Ți răscolesc din nou odihna și vrând-nevrând sari din aster-nut la geam, să sorbi ariile, în cari își toarnă, jos pe terasament, două surate din viță lui Traian, inimile plăpânde, spre amuzarea celor ce-și fac mezonopterul la halbe pline în jur de mare.

Sub ziduri urlă valurile mării în goana vântului de noapte, iar sub felinarele înalte arcate mișună zici de zeci de siluete albe ca zăpada: mărinari fără seamă, fără număr. — Visuri-visuri...

Cântec vechiu și vecinic nou, fără a-se ofili cândva: Neapole răsfrat pe malurile mării...

Aci e momentul poetic și nemuritor al

orașului Napoli, cum îl numesc italienii. Orașul însuș, ca atare nu-ți inspiră deloc respectul, pe care-l reclamă un loc de renume mondial, ca și acesta. — Dacă-l privești d. e. dela înălțimea „Belvedere“ pe „S. Martino“, — aspectul peste întinderea lui mare, e fără îndoială grandios și-ți lasă impresii bogate. Ceea ce face însă Neapolul nemuritor în frumsețe: e împrejurimea pitorească din cale afară, cu vilaele răstite spre marea din afunzime d. e. pe Pasilip, — scâlzile bogate cercetate, comunicația marină franceză și prestigiul moștenit din vremuri de glorie crăiască.

Mulțimea imensă de străini, cari îl cutoresc formalmente primăvara și vara încă e o dovadă destul de clară pe lângă măreția lui. — Din raritățile lui: Villa Nazionale, Aquarium, Palazzo Reale, Galleria Umberto I. ș. a. dar în primul rând Museo Nazionale sunt atracții și raze și prețioase, cari numai mări pot renumele acestui ochiu frumos al tireneicei.

E și păcat, a da numai frânturi reșete și palide din complexul atâtor frumseți neperitoare, — dar deocamdată trebuie să ne împăcăm și cu atât! Când ți-e împărțită toată clipita, și te strânge la spate lipsa plecării: nu mai simțesti cum te lasă vremea zi de zi, — iar condeiu, sermanul condeiu, rămâne cu votul de pe urmă, pentru altă vreme, cu altă dispoziție, altă distanță de apreciere și cu — altă liniște...

culturii românești, or să formeze începutul unui nou capitol, unei perioade de avânt și succes. Ne ținem și noi de sfântă datorință să informăm cititorii noștri cât de bine despre ceea ce petrecute la Văleni. Căci sărbătorile de acolo n'au fost numai ale Românilor din Țară, nici ale Transilvănenilor cari au alergat cu atâta drag la acest isvor de cultură românească, ci a fost o serbare și o izbândă a culturii și a sufletului românesc de pretutindeni, care a cucerit toate cercurile Țării românești și a intrat biruitoare în augusta casă domnitoare a Hohenzollernilor, cari au fost reprezentați prin fala și nădejdea acestei case: A. L. R. Prințul Carol și prințesa Elisabeta.

Cătră Văleni.

Încă în prezioa serbărilor s'a văzut o mișcare neobișnuită pe linia județeană Ploești-Văleni. Gările erau bogat împodobite cu stindarde naționale, cari exprimă mai bine, mai marcant spiritul serbărilor dela Văleni. Prefectul județului a venit din concediu așume ca să pregătească o primire vrednică numeroșilor și înalților oaspeți anunțați. Tot așa și la Văleni conduce primarul orașului lucrările de curățire și împodobire a orașului. Trenul „aleargă“ în pașii obișnuți a trenurilor vicinale prin bogata vale a Teleajenului, cu grădinile largi de pruni și sămănăturile de porumb. De-odată cu seara soșim, mai vartos Ardeleni, a căror ceată s'a tot mărit venind dela Brașov. Ne așteaptă profesorul N. Iorga, inițiatorul, sufletul și protectorul înaltei instituții de cultură românească dela Văleni. Suntem mulți, însă pe toți ne primește orașelul care numai după nume e de munte, căci așezat la poalele unor coline are o întindere foarte mare. În centru sunt câteva case mai mari, frumoase prăvăliile, edificiile publice, școlile, institutul tipografic „N. Românesc“ și sala

cursurilor. Restul orașului e resfirat, cu căsuțe ascunse în pădurea de pruni cari se cultivă foarte mult aci.

În ziua serbărilor de dimineața aceeași mișcare febrilă în oraș. Toate casele sunt îmbrăcate în podoaba drapelilor românești și a covoarelor variate. Numeroase arcuri de triumf sunt ridicate la gară și în oraș. Copiii de școală aleargă frumos gătiți în cămășuțele cusute în flori, în mână tot cu flori, și având și în inimă floarea sufletului: bucuria și nădejdea. Toți sunt fericiți că o să vadă pe prințul Carol și pe prințesa Elisabeta. Au venit copii și din satele de munte. Trenurile transportau de dimineața încă mii și mii de oameni, cari au venit aci numai pe o zi, pentru serbările inaugurării cursurilor. N. Iorga aleargă la fiecare tren, primește oaspeții mai distinși, cum este episcopul de Huși, apoi Scriban etc. Mitropolitul Moldovei a cărei venire se anunțase, n'a venit, fiind fratele lui greu bolnav.

La orele 11 gara largă, zidită într'un frumos stil românesc, era arhiplină de lumea multă și distinsă, ce venise. Și tot mai veneau încă trenurile de plăcere trase de câte două locomotive, împodobite și ele în verdeață și tricolar. La 11 a sosit și școala de războiu, cu profesorii lor: ofițerii din statul major.

În jurul-dnei Iorga se formase un alt stat major din corifeii culturii și științei românești. Notez în grabă pe dnii Arion președ. Ligii, Murgoci, Georgescu, Bogdan Duică, Măndrescu, Scriban, D. Munteanu, Stroe Beloesca și alții.

Sesirea AA. LL. RR.

În arșița soarelui așteptăm prinții, cari plecaseră dela Sinaia în automobil. În urma unui mic accident întârziaseră. Un fior de bucurie ne trecu pe toți când apărură automobilul princiar. Înaintea gării s'au oprit,

aclamați cu un „ura“ prelung, izvorit din sufletul miilor ce așteptau. Corul localnic a cântat imnul regal, în vremece prinții primeau zecile de buchete dela domnișoarele din Văleni. Au fost, o vedenie neuitată, tinerii principii în mijlocul lumii românești. Prințul Carol înalt, vioiu, cu ținută atât de conștie și bărbătească. Prințesa Elisabeta în floarea tinereții, de-o frumuseță răpitoare, cum nici visa nu poți, ținând în brațe mormanul de buchete, cari le-a primit cu atâta drag dela fetele și damele cari i-le oferiseră.

Urmează scurtele vorbiri. D. Munteanu profesor la liceul din Ploești, auditor al Cursurilor de vară salută AA. LL. Regale în numele auditorilor prin următoarea vorbire:

Altefe Regale!

Îngăduiți-mi câteva cuvinte în numele auditorilor dela cursurile de vară din Vălenii-de-Munte, al tinerilor auditori, cași al celor mai în vârstă, ba chiar așa de vârstnici ca mine, care „ascult“ pe întemeietorul acestei școli, pe profesorul Nicolae Iorga, de-aproape douăzeci de ani, dela prima prelegere la Universitatea din București. Iată de ce este în vorbirea mea ceva din graiul și simțirea unuia din garda de atâția aci cași de atâți câți va trăi, gardă careși reînnoiește nu numai cadrele, cum e și firesc dar mai ales sufletul, dat fiindcă învățătorul, comandantul, împarte cu dărnicie suflet din sufletul lui, în lupta pentru propășirea unei culturi. Și așa și trebuie să se îndeplinească, căci după zisa lui, dacă nu ne putem mări țara cu mii de kilometri, și dacă nu ne putem face zeci de milioane, putem crește valoarea sufletescă a oricărui Român — și e tot atât.

Deși profesori și oameni cu oarecare experiență, noi venim aci ca să ne reîmprospătăm, să ne îmbogățim sufletul, dacă nu și cunoștințele. Și o spun aceasta, numai ca să am cinstea de-a arăta Altefei Voastre,

Neapole: cântec frumos, vis și mai frumos, neperitor, înaintea caruia cucerit ne desvălim, firește capul, — fără însă, ca noi, Românii, cari ne desmerdam așa zicând în frumuseți naturale, dela Constanța și Sinaia până în munții de aur: să trebuie să jurăm și pe: „Vedi Napoli e poi mori!“

La partea răsăriteană se ridică superb deasupra celorlalte dealuri: Vezuvel în formă de con tâmpit.

Dela Neapole faci vre-o 25—30 km. și ești deja la poalele acestui monstru, acărui poveste o strigă departe în lume victimele sale, între cari cea mai de seamă e Pompei. Oraș vechiu în de Hristos cu 20 pân la 30000 suflete. După cutremurul de pământ din an. 63 d. Hristos, e din nou edificat; dar până a nu fi încă pe deplin restaurat, erupția Vezuvelui la a. 79 îngroapă regiunea întreagă împreună cu Pompei și a. în masa unei lave de peste 1 metri. Azi Pompeiul desgropat, în ruinele sale — toate reprezentând numai pereți părăsiți și pilastri ciuntii — de 2—3—4 metri: se prezintă în formă ovală cu aproape 3000 metri în circumferență. Străzile mai nouă perfect numerizate pe seama cercetătorilor, — sunt pavozate cu blocuri de lavă împetrită și conduc în temple edifici publici și private, — toate ridicate și împărțite după modelul zidurilor romane. Se remarcă mult de-asupra celorlalte: Forul și Templul lui Jupiter și a. Ici-colo pietatea a mai reînverzit câte-o

curte între ruine și flori proaspete sedite dau frumusețe zidurilor mare parte și pe atunci pictate, dominând colinele roșu și galben. În rămășițele „Casa di Arianna“ d. e. am văzut straturi verzi și leandri frumoși. Casa însă e desgropată din 1833—1835. La dreapta pe „For“ e ridicat pe marmoră bustul celui mai neobosit cercetător al ruinelor de Pompei: Ios. Fiorelli.

Aceia, cari n'au mult timp de jertfit pe acest loc de sombre amintiri, traversează destul de bine ruinele în 2 ore, apoi o ieau pedestru la gara Torre Bannunziata, de unde trenul statului italian duce în curs de câteva momente la Castellamare, oraș mărișor, cu frumoasă poziție pe marginea mării. A fost pe vremuri și acesta îngropat de odată cu Pompei, apoi reedificat. Scălzile lui de mare, pucioasă și acre sunt des cercetate. Încolo puțină altă însămnătate.

Dela Castellamare duce tren electric pentru 1 Liră până la Sorrento, pe un drum de vre-o 20 km.

Când pășăști hotarul comunei Sorrento, — grădinile înalt ridicate pe deasupra drumului și apărate cu rogojină dinaintea mânilor streine, ieau un aspect rar în frumusețe. Rânduri lungi colorate cu pomi de lămâie și portocali să țin ață, încât nu le poți îndestul admira. Adevărată țară cu crânguri de portocali. Lămâii sunt și mai mulți!

Pentru ochiul unui strein aspectul

crește pas-de-pas în frumusețe și atracție. Încolo orașelul n'are grandiozități. În mijlocul pieței se înalță statua poetului Torquato Tasso, născut în Sorrento la a. 1544. Streinii petrec aci mai ales primăvara, toamna și iarna, cercetând cu predilecție băile de mare.

Regiunea, cași peste tot ținutul dimprejur, e una din cele mai frumoase.

Dela Sorrento vaporul ce vine de cătră Neapole, — duce direct la Insula Capri. Imbarcarea și debarcarea, de sine înțeles, învalvă mult romanticism.

Insula Capri — e numai după renume, ci și în realitate o adevărată gură de raiu. Feeria luminilor de pe port împrumută seara o priveliște rară în frumusețe și graudioasă în complex. — Comunele Capri și Anacapri de pe insulă se înalță considerabil pe insulă, — de aceea și comunicația cu ele e destul de grea dela marină. Mare număr de căruțe și un tren funicularine o ușurează mult, — firește pe bani bani.

Dacă altceva nici n'ar avea Capri resp. Anacapri, decât Grotta azzurra, peștera vânăta, — aceasta în sine i-ar împrumuta și singură valoare pentru totdeauna.

Nici când în viață frumuseță naturală mai impozantă n'am văzut, și poate nici nu vom mai vedea, ca aceasta. — Când după alergări și asudări, de curge apa șiroaie de pe om, — ajungi să poți imbarca pentru a intra pe barea în Gratta azzurra, uți toate

o caracteristică, ceva din spiritul acestei școli. Vin aici unii ca să revadă și să refacă cultura modernă în lumina noii îndrumări a vieții noastre naționale. Vin și luptători, cari în focul luptei, tocmai ca în basmele noastre, simt nevoia pentru câteva clipe de a sorbi din izvorul acesta cristalin și inviorător, ca să dobândească puteri noi.

Venim aici cu gândul lipsit de orice interes practic, material, personal, de clasă sau partid: venim cu sufletul curat și de aceea, întocmai ca cei vechi, tre-em întâi pe la Fântâna Castalei. Și nimeni nu îndrăznește să vie altfel, de oarece azi nu mai sunt zei cari ocrotesc, când alții pedepsesc. Nu există decât un singur Dumnezeu al tuturor răsplătirilor și pedepselor și sub ochiul lui așteptăm noi, mai ales, dreptatea pentru întreg neamul românesc. Cași în întreg trecutul nostru, aici preșade sfânta noastră Biserică; aici e școala dragostei de Țară, a jertfelor de tot felul, a respectului și a dragostei de Biserică și naționalitate, de Drapel și de Coroană; aici e Școala Neamului și a idealismului, a luptei pentru mai binele tuturor, căci se iubeste și cinstește omenirea prin iubirea și cinstirea neamului iar nu prin declamații goale și utopii umanitare — ceiace, de altfel, noi dorim oricărui neam ca să fie fericit. Un acelaș spirit nou, unitar-național, intim și vioi, ne stăpânește pe toți, profesori și elevi, cari ne înlocuim reciproc, în bănci și pe catedre, inspirați în vorba și actele noastre de o aceeași putere: conștiința intereselor superioare ale Neamului nostru întreg de unde se și înțelege că de-aici nu se dobândesc diplome, ci fiecare pleacă cu ceea ce i-a rămas în suflet.

Acesta este, Alteților Regale, spiritul școlii al cărei prag aveți înalta bunăvoință de a' l' pași astăzi. Cu aceasta țintă școala s'a întemeiat, a durat atâta ani și va dura

audorile și te simțești pe altă lume. — Gura peșteri, cât se poate de îngustă, așa că trebuie să te faci ghem de un metru până să pătrunzi în ea — duce pe apele tireneice, (aci vinete, fără asemănare în frumusețe!) sub o boltă de vre-o 12 metri înaltă și 50×30 în estenziune. Orice corp îmbracă culoare de argint sub apă — Te lași alintat apoi în voia valurilor, repezești la lumina gurii câteva cuvinte la adresa sufletelor pe cari le porți mai aproape de inimă, — prinzi apoi lăpețile și te scufunzi iarăși în adâncul peșterii, ca să uiți toate mârșăviile lumii de afară și să simțești săgetându-ți prin vine toate fiorurile bucuriei curate, ale plăcerii firești ale îndestulării și păcii întregi, în convingerea, că ai chemat din vis la realitate și viață: cea mai frumoasă poezie de pe lume...

I. Hoșiu.

Demult și acum.

La minister, la consistoare
La bănci mai mari și la soboare
Veneau odată referenții
Cu teancuri de-acte subsuori
Și unși pe cap cu șapte-unsori:
Azi, când apar la referență
Sunt unși toți numai cu pomadă.

Dr. Victor Birlea.

incă, cum și sunt temeinice dovezi, din care îngăduiți-mi s'o scot la iveală și pe cea de astăzi, adică consfințirea, „sanționarea“, care i se dă prin prezența la deschiderea cursurilor a Alteților Voastre Regale, a Preasfințitului episcop al Hușilor, a Președintelui Ligei Culturale a Românilor și-a atâtor fruntași ai culturii românești.

Trăinicia școlii se va mai datori și energiei, stăruinții, simțului de datorie, prudenții și răbdării pe care le-am învățat din acel capitol al istoriei și culturii noastre contemporane, care s'ar putea intitula „Carol I-iu ca educator“ — Carol I-iu, Augustul Vostru unchiu, Gloriosul nostru Rege. Și tot atât am învățat de pildele aceleia, care purtând coroana României, cu nimbul gloriei pe care o dă scântea dumezească a talentului, după-ce a ușurat durerile vitejilor noștri pe câmpiile Bulgariei, ne-a dovedit cum a și spus, că „pe lumea aceasta nu există decât o fericire, datoria; o mângâiere, munca; o plăcere, frumosul“.

Și nu mai puțin au binevoit să ne dea un semn de adânc învățământ, un semn de înțelegere și de strinsă legătură cu sufletul poporului, Augustii voștri Părinți, Principele Ferdinand și Principesa Maria de România, prin pilda întregii lor vieți ca și prin înalta îngăduire ce și-au dat, ca să avem noi cinstea de-a deschide cursurile, de-a inaugura școala și de-a asculta primele prelegeri în prezența Alteților Voastre Regale.

Mulțumim adânc și respectuos pentru această înaltă atențiune și grațioasă bunăvoință, precum vă mulțumim și Alteților Voastre Regale, căci prin prezența Voastră aici, cinstiți școala și opera ei rodnică, față cu toată nedreptățirea de până azi, cinstiți și munca, cultura și alesele însuși ale marelui nostru învățat Nicolae Iorga și sunteți cât de puțin, îndeosebi Alteța Voastră Principe, cari aici vă începeți viața universitară, sunteți coleg cu fii ai neamului din toată întinderea pământului românesc, fii dela hotarele firești ale neamului nostru, iar prin tinerețea Alteții Voastre și prin tinerețea dinastiei de Hohenzollern, cu mândria și tinerețea neamului care domnește.

În numele tinereții a neamului întreg, dela această școală, îngăduiți Alteță Regală, se va aduc încăodată o caldă respectuoasă mulțumire și asigurându-vă de nețărmitul nostru devotament, se va zic „bine-ați venit“ — unind cu această urare, expresia dorințelor vii ale ori-cărui român: Trăească Regele, Dinastia, Țara și Neamul-Românesc!

Dr. Preda bineventează în numele Ardelenilor pe tinerii prinți cu puține cuvinte cari spuneau însă atât de mult celor ce au voit să le înțeleagă.

Studentele universitare încă aduc apoi omagiilor lor înaltei colege, Domniței Elisabeta. În uralele însuflețite ale mulțimei imense pleacă apoi Prinții la biserică unde se oficiază un Te Deum. De acelo a mers lumea în frunte cu simpaticii Prinți români la Sala cursurilor, zidită pentru celea câteva sute de auditori ai cursurilor, care însă nici pe departe nu poate cuprinde atâta om cât a venit azi. Lumea a aclamat din tot au-

fletul pe tinerii Prinți cari primiți de Episcopul Hușilor au pășit pe scena unde-i aștepta preoțimea și școala de răsboiu, îndrăzneți și siguri, fără timiditatea care se spune că într-o câțva caracterizează mai vartos pe Domnița Elisabeta. S'a oficiat sfeștania, rostindu-se rugăciuni „pentru lăcașul acesta, rânduit să servească culturii românești“. Evlavia prinților a făcut impresie adâncă asupra tuturor. Nespun de mare însuflețire a stărnit însă măestrul prof. Iorga, rostind vorbirea care o publicăm mai jos.*) N'a rămas ochiu neudat de lacrimile emoțiunii celei mai adânci, când a apostrofat pe tinerii prinți, — și ei cu ochii scâlțați în lacrimi — asigurându-i de alipirea unui neam întreg. „Când astăzi sunteți împreună cu bucuria și speranța noastră, ce dovadă mai sigură poate fi, că în zilele cele grele va fi iarăși un singur neam, recunoscându-se în Regele lui și un Rege primind în sufletul lui aspirațiile unui neam întreg?“

Însuflețirea nu se mai putea stăpâni. Lumea din sală și mulțimea de afară a cântat imnul regal. Elanul însuflețirii și-a ajuns însă culmea când a pășit în fața profesorului N. Iorga prințul Carol, mulțumind pentru invitare la inaugurarea cursurilor, cu o intonare și o pronunțare admirabilă românească. A fost prima pășire a prințului în fața lumii largi; succesul a fost desăvârșit; lumea a fost extazată. Urarele nu mai sfârșiau, până ce s'au înecat într'un însuflețit „Deșteaptă-te române“. A mai spus apoi profesorul N. Iorga câteva cuvinte de mulțumită; pe urmă s'a dus lumea la masă. Prinții au fost oaspeții dlui Iorga, care i-a găzduit în frumoasele lui case, zidite în stilul caselor boierești.

După masă.

La 3 ore după masă au venit din nou prinții la primele conferinți. Mai întâiu a pus însuși prințul o tablă comemorativă de marmoră care amintește ziua istorică a inaugurării Sălii de conferinți în prezența oaspeților regali. A. S. R. Principele Carol al României a fost de față la inaugurarea acestei Săli de cursuri pentru românii de pretutindeni în ziua de 1 Iulie 1912. Frumoasa principesă — îmbujorată de căldura care stăpânise în sală — a pus și Ea mână de ajutor. Tot așa și profesorul Iorga.

A rostit apoi V. Arion, președintele Ligei Culturale, prima conferință, vorbind foarte frumos despre însemnătatea lui Tolstoi ca filosof-sociolog.

Prinții, încunjuțați de nespuna dragoste și alipire a tuturor au vizitat apoi stabilimentul tipografic „Neamul Românesc.“ Peste Vălenii-de-Munte, câmpul de luptă, unde a biruit cultura română și idealul național peste dușmanii și toți cari îi puneau piedeci peste Văleni, s'a vărsat apoi o ploaie binefăcătoare simbolizând poate harul cerului care se revărsa peste munca roditoare a apostolului neamului: Iorga.

La 6 ore seara a urmat prima conferință a prof. N. Iorga despre care va urma raport. Prințul Carol asculta cu atenție încordată, aplaudând pasagiile mai importante.

*) Nu o mai dăm, după-ce în numărul trecut am reprodus o mare parte din ea. N. R.

NEUMANN M.

furnizor imperial & regesc cameral și de curte,

Cluj, piața Mátyás király 14.

Pardesiu dela 32 Coroane în sus.

(45) 17-44

Mare asortiment de vestminte bărbătești,
de juni și de fete.

Catalog se trimite gratuit și francat.

Costume de modă dela 36 Cor. în sus.

Reviste.

Alte milioane pentru armată. De abia s'au votat reformele militare, cari impun grele sarcini locuitorilor țării și ministrul comun de războiu *Auffenberg* cere alte milioane pentru miliție. Ii trebuie numai 250 milioane de cor. Zice, că tunurile de bronz ale armatei noastre, nu mai corespund cerințelor vremii și trebuie schimbate cu tunuri de oțel. Ce e mai caracteristic în toată afacerea, că tunurile de bronz sunt de abia de câțiva ani introduse la armată. Atunci mulți oratori s'au împotrivit ministrului de războiu, documentând cu scrieri de specialitate, că tunurile de bronz nu corăspund și statele toate au introdus deja tunuri de oțel. Cercurile militare au furnizat însă pe oratori. Acum iată-le la schimbate. Se joacă cu banii țării ca găina în țarină. Altcum ministrul de războiu a făcut pact cu guvernele, că după votarea proiectelor militare cinci ani de zile nu vor mai cere nimic pentru miliție. De abia s'a uscat însă iscălitura Măiestății Sale pe nouăle legi și *Auffenberg* cere 250 de milioane. Miră-te apoi, că guvernul nu le vor da.

Regele și regina României în Brașov. Despre poeta regiis *Carmen Sylva* se răspândiseră știri îngrijitoare. căci alarmaseră lumea, că regina e bolnavă grav și regele *Carol* deasemenea. O mai desăvârșită desmintire a acestora, ca excursia, pe care a făcut-o părechea regală în zilele acestea la Brașov cu automobilul nu se putea. Nici pe fața vioaie a reginei, nici pe a regelui urmă nu era de nici-o boală ori indispoziție. Publicul a aclamat pretotindena insufiețit părechea regală. Au mers până la Dârste, drumul atât de iubit de de regina, iar de aci s'au reîntors la Sinaia.

Almanahul jidovesc de Gota. În Weimar a apărut de curând un almanah sensationat, care cuprinde numele și genealogia tuturor familiilor boerești jidovești ori de origine jidovească. Titlul cărții e: *Historisch-genealogisches Taschenbuch des gesamten Adels jedwaischen Ursprunges*. În prefața almanahului, pe care îl numesc pe scurt *Semigota*, spun autorii, că voesc să dea în mâinile aristocrației înalte un *Baedecker*, care să arete tuturor celor interesați cu prilejul căsătoriilor, că în cari familii boerești e sânge de jidan. Va fi cartea și o armă în mâna antisemiților, cari pe baza celor tipărite acolo vor justifica pe deplin îndreptățirea curentului antisemit pe întreagă linie.

Almanahul constată genealogia iudaică a 1250 familii, dintre cari 40 sunt regenți (mai ales familii de prin alte continente) și prinți, 50 conți, 300 baroni, 850 nobili etc.

Se arată aci, că *Napoleon III.* a fost de origine jidovească, precum și regele *Bulgariiei*. Strămoșii acestuia *Kohareștii* au fost jidovi. Asemenea

e jidov și regele *Muntenegrului* și regele *Abesinieii* *Menelik*.

Dintre familiile maghiare amintește pe *Khuen-Héderváry* fostul ministru-president, cari își trag originea dela *Mardocheu*, din seminția lui *Aron*. Asemenea sunt de origine jidovească conții: *Benyovszky*, *Wirkenburg* (un *Wirkenburg* a fost numit nu de mult prim-secretar în ministerul de externe). *Wimpfen*, *Zichy*, aceștia ar fi venit din Rusia de sud, unde strămoșii lor au fost cazari și au locuit în provincia tătărească *Cazan*.

Tot de origine jidovească a fost și *Aerenthal*, fostul ministru de externe austro-ungar și marele maghiarofil, scoboritor din familia *Levi*, care s'a încreștinat numai în veacul al XVIII., când și-a luat numele de *Lexa*. Atributul *Aerenthal* și l'au luat în 1790 pentru geschefturile enorme de bucate, ce le făceau.

Dintre familiile mai mărunte amintim pe: *Madarassy Beck*, *Dacy Lajos*, *Groedel*, *Harkányi*, *Katvany Deutsch*, *König* (fostul șef al cancelariei aulice.) *Kirványi* (renumitul profesor universitar). *Kornfeld Schönaich* (fostul ministru de războiu). *Szterényi—Stern* (fostul secretar de stat, mâna Atotputernică al lui *Kossuth*). Despre acesta zice almanahul, că fiecare ministru ungar a declarat, că nu-l mai sufăr în fruntea afacerilor, dără la urmă tot l'au chemat acolo, lăsându-l să ocure în favorul alianței israelite. De ceata aceasta se ține și *Hazai Samu* ministrul actual de honvezi și *Teleszky* ministrul de finanțe.

E o carte fără păreche, care lămurește multe, ce lumea mare nu înțalegea. Și nu înțalegea mai ales întinderea repentină a unui curent pseudoliberalist promovat și susținut de așa puternice familii creștine, în societatea jidovilor și francmasonilor. Destul, că multora le va fi reavenită cartea și vor lupta cu mâni cu picioare, ca aceea să fie scoasă din circulație. Poliția berlineză, în urma jeluirei generale, așa se spune, ar fi și confiscat-o.

Iacob P. Macaveiu,
vicariul Făgărașului.

Vineri seara a repausat la Făgăraș vicariul *Iacob P. Macaveiu* în vrâstă de 59 ani. Născut la *Vad*, absolvă gimnaziul la Brașov și se înscrie la drepturi în Sibiu, de unde trece la teologie în Blaj. La 1879 e numit administrator parohial în *D. Sânmărtin* la 1880 de coadjutor protopopesc, la 1892 de admin. protopopesc, la 1895 de viceprotopop al aceluiaș tract, iar la 1899 de vicar al Făgărașului.

Bolnav de vreme mai îndelungată moare pe neașteptate, regretat de toți cei ce l'am cunoscut.

Odihnească în pace!

Noutăți.

Din Arhidieceză. *Virgil Hătegan* adm. parohial în Șeușa — districtul *Sebeșului* — a fost numit paroh al aceleiaș parohii; *Emil Marcu* administratorul parohiei *Silvașul* maghiar a fost transpus în aceiaș calitate la *Răvășel*, tract. *Mediașului*, iar *Ioan Șara*, adm. par. în *Vurpăr* a fost transpus de adm. al parohiei *Toldal* din protopopiatul *Reghinului*.

Informațiune. Zilele trecute a fost numit protopop on. și asesor consistorial dl *Ilie Stan*, profesorul de religione dela liceul din *Beiuș*. Deși rari, aceste distincții cad totdeauna asupra celor mai meritoși indivizi din dieceză. Dl *Ilie Stan*, are trei riguroase în sf. Teologie și acum ca și unul ce promite, a fost împodobit și în aceste cinuri consistoriale, de cari nu dsa și ele au trebuință de dânsul. Sobrietatea, dragostea nețărmurită de pace și duhul neînfrânt al blândețelor își fac drum dela tine și e bine aceasta.

Vlaicu la Hăteg. În Duminica viitoare 28 Iuliu n. *Vlaicu* va sbura la Hăteg.

„*Astra*”. Își va ținea adunarea generală din anul acesta la Sibiu, în zilele 13, 14 Octombrie cu ocaziunea desvălirii bustului lui *G. Bariț*.

„*Noaptea lui Bartolomeu*”. Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra acestui minunat roman, tradus foarte frumos de profesorul nostru din *Blaj* *Aurel B. Gajia*.

Convocare. Domnii cari au subscris acții pentru înființândul institut de credit și economii din Aiud—*Nagyenyed*, se convoacă la Adunarea generală de constituire, ce se va ținea Duminică în 28 Iulie st. p. 1912 la 3 ore p. m. în sala de propunere a școlii gr-cat. din Aiud—*Nagyenyed*.

— *P. T.* membrii ai „*Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român*” din despărțământul *Reghin* (XXVI), precum și toți spriginitorii culturii române sunt invitați a participa la adunarea cercuală ce se va ținea în *Reghinul-săsesc* (*Szászrégen*) în 25 Iulie n. la orele 3 p. m.

Nenorocire. Cu ocaziunea adunării „*Asociațiunii*” despărțământului *Hunedoara* s'a întâmplat o nenorocire mare. E datină, adevă pe-acolo ca cu astfel de prilejuri să se tragă salve din piulițe. Una dintre piulițe nedescărându-se țărânn *Ioan Muntean* s'a s'a aplecat spre gura ei. În momentul acesta, piulița s'a descărcat și capul nefericitului țărân s'a prefăcut în mii de sfărțmuri.

Statul român este dat în judecată, de familia lui *Chilot*, care după-cum am scris în un număr trecut s'a prăpădit pe automobilul isbit de-un accelerat pe linia *Craiova—București*, pretinzând despăgubire pentru mort 1 milion.

Tragicul sfârșit alui Latham. Vestitul aviator francez, dacă nu a avut nenorocul de a se prăbuși din largurile văzduhului, pe care a îndrăznit a-i cuceri, — a căzut pradă dihanilor de pe pământ fiind sfâșiat de-un bivoli sălbatic, cu prilejul unei vânători în pădurile *Africeii*.

Catastrofa unui accelerat. Acceleratul dintre *Kiev—Varșovia* (*Rusia*) a deraiat aproape de gara *Kasiatin*. Locomotiva și patru vagoane s'au pustiit. Focarul a murit iar vre-o 28 de persoane s'au ales cu răni mai grave.

Partea Literară.

Noaptea lui Bartolomeu.

Roman istoric.

După Bolanden.

Trad. de Aurel B. Gajia, profesor,

Înainte de Dubourg-ului.

Marea dezbinare bisericească din veacul XVI, avuse urmări triste, mai ales în Franca, unde a produs între altele și mari sguđnături.

Evangelia lui Luther a cauzat multe și mari neplăceri în imperiul germân. Acesteia sunt de a se atribui războaiele civile ulterioare și cu un veac mai târziu, războiul de 30 ani. Învățăturile lui Luther au produs totuș plăceri și distracții, căci permiteau cântece și plăceri în mâncări și beuturi; pe când ale lui Calvin, pe nobilii mari i-a făcut adevărați despoți, au oprit jocurile, iar pe singuratici i-a aștit până la ura cea mai fanatică. — De aici se explică eruperea cumplitului războiu civil din Franca, îndată ce și acolo s'au înrădăcinat principiile religioase ale lui Calvin. Hugenoții — numiți așa de catolici — nu s'au mulțumit de loc cu libertatea religioasă, căci aceasta era contrară cu învățăturile altor religii. Imprejurarea asta i-a silit și le-a dat anză să stirpească toate celelalte confesiuni din Franca.

A contribuit mult apoi și nizuința singuraticilor partide politice, cari folosind religia, ca unealtă, se sbăteau mereu după întăietate.

Pe tronul Franței erau băiați tineri. Ecaterina de Medici, frumoasa văduvă alui Henric II își trăia cele mai fericite zile ale vieții sale. Ea conducea totul. Ecaterina purta vecinic doliu, sub masca căruia nici când nu i-se puteau destăinui planurile ei intenționate. Lacomă, din cale afară, după domnie să iasă pe față cu planurile. N'avea nici credință și nici morală. Prinților moștenitori lasă să le țină prelegeri predicatori calvini și ea în aceeași vreme, simula catolicilor și se fălea că e o mare protectoare a religiunii vechi catolice. A voit să fie două partide, cari să se dușmănească mereu și când să se împace, să depindă ambele dela dânsa. Era când pe partea catolicilor, când pe a hugenoților, după cum ajungea la putere o partidă sau alta.

Celea două partide, cari luptau după domnie erau: familia Guise și Bourbon. Primii erau catolici, iar Bourbonii voiau să ajungă la putere și coroana țării numai sub scutul religiei calvine. Războiul a decurs fără noroc prefăcând Franca, cea bogată odinioară în adevărată pustietate. Castelnau, un scriitor de pe atunci, care a fost martor ocular scrie următoarele: Economia, care în Franca, grădina cea mai frumoasă din lume înfloria ca nici unde intralt loc, de prezent însă a decăzut total. O mulțime de orașe sunt jefuite și aprinse. Locuitorii săraci vagabundeză la fel ca animalele sălbatice. Comercianții și industriașii și-au părăsit carierele și lefăria de mai înainte și-au prins armele. Nobilii erau desprețuiți preoțimea apăsată, viața tuturor era în nesiguranță. Jaf, omor, absolutism erau la ordinea zilei.

Credința în Dumnezeu a dispărut cu desăvârșire. Cei, cari negau existența lui Dumnezeu, sub pretextul religiei, săvârșiau celea mai îngrozitoare crime.

În 13 Marto 1569, hugenoții au fost bătuti în lupta de lângă Iarnac. Bucuria catolicilor era de nedescris.

Conducătorul hugenoților, admiralul Gaspar Coligny, îndată și-a adunat o altă oștire. A chemat în Franca pe englezi, dușmanii de moarte a francezilor și a primit sub conducerea sa și câteva trupe de a prinților calvini din Germania. Calvinii au devenit mai puternici, decât mai înainte. Războiul civil amenința să erumpă de nou. În vreme ce oștile imprăștiat s'au adunat la un loc, până atunci cetele țărănilor au început războiul. Au dărâmat biserici, capele, și mănăstiri, au aprins sate și orașe numai să poată lăți învățătura cea nouă.

Era mai critică poziția catolicilor din Normandia, căci ei erau în minoritate. Prelângă aceea Elisbeta din Anglia, adicta hugenoților francezi, trimitea mereu la trupe protestante, dealungni țărmlui, ca să convertească la calvinism pe toți catolicii din peninsula Normandei. Acestora le-au necinsit bisericile, pe mulți i-au omorât și i-au silit să treacă la calvinism.

Bretagne, însă provincia mărginașă a rămas fidelă credinței strămoșești. Locuitorii acesteia, infuriati de soarta celor din Normandia, cu aceeași furie tratau și eu cu hugenoții normani. Pe la margini foarte adese s'au ivit scene sângeroase. Normanii catolici, constrânși de împrejurări, chemau în ajutor pe cei din Bretagne, cari cu adevărată și sinceră încredere în credința lor veche, ucidau și maltratau în chipul cel mai îngrozitor, pe hugenoții, cari voiau să stirpească catolicismul. A lupta și a maltrata pe hugenoți nu-i păcat ziceau ei.

Între astfel de împrejurări, un oraș mic, chemat în ajutor în potriua hugenoților pe contele catolic Dubourg a cărui moșii mari se estindeau la câțiva kilometri de hotarele Normandiei. Contele era un infocat catolic și știa bine că de va da ajutor își va atrage asuprași mânia protestanților. Lui însă nu i-a păsat de asta. În fruntea unei oști mici de cavaleri s'a grăbit în orașul norman, unde s'a început războiul. Sosirea lui a decis lupta în favorul catolicilor. Pe predicatorii calvini, cari lățiau învățăturile lor cu arma și cu sila, i-a spânzurat fără cruțare.

Cu patru săptămâni mai târziu, în absența contelui, peste noapte trupe calvine au atacat satul Dubourg și pe locuitorii i-au macelarit, iar satul l'au aprins. N'au putut aprinde însă și fortăreața de același nume, care era departe de sat de vreo 2000 de pași. Servitorii din fortăreața au păzit bine și au alungat pe cei câțiva cutezători, cari au voit să sară șanțurile și urcând zidurile să năvălească în lăuntru.

Obosiți însă de multele vărsări de sânge, de cătră ziua hugenoții s'au retras în pădurea din apropiere. Turmele, cari le pășteau aici, precum și purtarea lor și multele pachete grele, ce le aveau cu ei, li trada tot mai mult, că normanii n'au început războiul din ură și din prea mare alipire față de învățăturile lui Calvin. Despre ei ne povestește trimisul venețian Giovanui Correr, care în scrisoarea adresată guvernului republican din 1569 spune următoarele: Sub

numirea de hugenoți se cuprind nobilii, cei din clasa de mijloc și în urmă cei din clasa de rând. Nobilii, în firma speranță, că vor rămânea învingători față de celelalte partide au primit noua religie. Clasa de mijloc credea că trecând la hugenoți se va mărunti din averile bisericești, iar clasa de jos nu știa ce face. Putem deci să rezumăm în următoarele: motivele de populația franceză s'a alăturat la hugenoți au fost: pofta după domnie, fertul și neștiința.

(Va urma).

Rutenii din Galiția.

(Continuare).

Slava Domnului! Mulți poloni au știut să se folosească de drepturile legale autonome în favorul Galiției și îndeosebi al rutenilor. Astfel contele Agenor Goluchowski († 1875), ca guvernator imp., a organizat toată administrația Galiției, introducând pe indigenii la funcțiile de stat. Știut e doară, că până atunci (1868) toată Galiția era coplesită de funcționari nemți, trimiși din Viena. Pe aceeași vreme principele Leon Sapieha, mareșalul țării, a început să esecute și să lărgească toate atribuțiunile autonome. Dieta țării a regulat administrațiunea autonomă comunală și districtuală (1866/7), învățământul primar (1869—1873) și seminariile învățătorilor (preparandiile noastre) la 1907, Consiliul școlar cu atribuțiunile prescise (1867) etc.

Din inițiativa polonilor fu reintrodusă cu restricțiune limba polonă în Universitatea din Cracovia (1861) — apoi (1871) și în cea din Lemberg, fără restricție. În fine, la stăruința Senatului universitar fu admisă (1871) și limba ruteană ca obiect de studiu în ambele universități, iar în cea de Lemberg ca limba de propunere. Rescriptul împărătesc dela 1879 a hotărât însă ca și în Lemberg limba oficială universitară să fie cea polonă.

În administrațiunea politică fu introdusă limba polonă și apoi, ceva mai târziu, cea ruteană, la 1869 și 1871. De atunci toate actele, politice și administrative, toate dosarele judiciare, publicațiunile, edictele, inscripțiunile blanchete etc., sunt edate în ambele limbi, rămânând limba polonă oficială în toată Galiția. Dar consiliile comunale își pot alege după plac limba oficială, cea polonă ori ruteană.

Dieta din Lemberg și Consiliul școlar au favorizat școlile rutene: la 1867 nu se afla decât un singur gimnaziu rutean: azi — sunt cinci; rutenii nu aveau nici o preparandie: azi au tot atâtea cât polonii. Căci dieta din Lemberg a efeptuit, — la instanțele Consiliului școlar, — ca toate școlile învățământului primar și secundar, liceele și gimnaziile din Galiția-Răsăriteană să fie utracvistice, ca adecă pretutindenea pe lângă limba polonă să fie obligătoare cea ruteană și din contra, în școlile toate rutene să fie obligătoare limba polonă.

Limba ruteană este îndreptățită în dietă, iar în Consiliul școlar trebuie să participe cel puțin 4 ruteni, dar pot fi și 20 printre cei 36 consilieri în total, nenumărând pe referenții respectivi, cari trebuie să fie ruteni. În curțile judecătorești avem peste 40% ruteni, nemai pomenind celelalte funcțiuni de Stat.

La Parlamentul Vienez sau la Camera

deputaților din imperiu participă 106 reprezentanți ai Galiției. Cercurile electorale urbane aleg 34 deputați parlamentari, iar cercurile rurale 72. Alegerile se fac după majoritatea absolută a voturilor; indiferent dacă candidatul e rutean, polon ori jidan. Dar pentru-ca și minoritatea alegătorilor să fie sprijinită, prevede legea electorală pe așa numiții deputați-vicari. Aceștia devin deputați formalmente, când deputatul ales de majoritate sau renunță candidatura, sau nu poate funcționa din ori-și-ce cauză justă.

Metropolitul rutean de Lemberg face parte ca atare de Camera-Magnaților: aceeași dignitate o au unii ruteni pentru meritele lor personale.

Cu un cuvânt: constituțiunea Monarhiei precum și politica autonomă a polonilor au dobândit rutenilor atâtea drepturi și privilegii, atâtea libertate și atitudine de progres în ori-ce direcțiune, un teren atât de vast pentru politica cu adevărat națională, cum nici n'au visat vre-odată. Inșă rutenii din Galiția înțeleg politica națională altfel. Sfășiați în partide ei se combat unii pe alții. Actualmente preponderază pe lângă partidul internațional socialistic, alte două ca exclusiv rutene și politice. Interul, partidul moscalofic, cam vechiu, tinde din răspuneri spre sf. Rusie, cu care voesc să se contopească într'un singur mare imperiu, sperând sub aripile Țarului deplina libertate națională. Ce le îndrituește speranțele, nu se știe. Căci dacă în Rusia este interzisă de mult limba ruteană, atunci cum pot simula rutenii convingerea despre autonomia națională și favoritismul rusec pe viitor?.. Distinctivele caracteristice ale moscalofililor, între cari se numărău odinioară foarte mulți parohi ruteni, au fost rublele rusești, cerșite cu smerenie și aruncate drept pomană de perfidia moscalo-ască. Un fapt însă a zguduit încrederea tuturor în partidul moscalofil. Aderenții acestui, preoții au părăsit biserica romano-catolică, s'au făcut trădători ai neamului lor (1875) și azi încă moscalofilii propagă, din interes bănesc, schisma și pravoslavia prin Țările Galiției. Partidul moscalofic și-a schimbat cu vremea culoarea poșgheții: dar în esență a rămas cu același ideal ca mai înainte. Altul e partidul ucranofic. Idealul lui politic este de a forma un regat a parte, rutean și de-a uni sub un singur sceptru național pe toți Rușii-mici, pe Cazaci și toată Ucraina, care aparțineu odinioară la Regatul-polon. Azi majoritatea demagogilor ruteni e însuflețită de acest ideal, care de almintrelea nu poate fi reprob. Să le de Dumnezeu buna prosperare.

(Va urma)

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

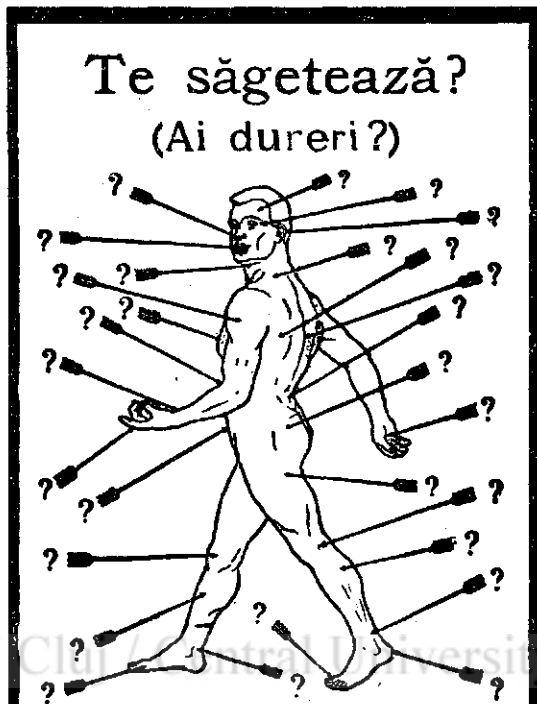
Revista politică și literară nr. 7-8 cu următorul sumar: Dr. Casiu Maniu: Cum se poate asigura succesul politic. — M. Străjup: Symbolismul decadent. — I. Corbu: Florii primăverii (poezie). — T. Murășan: Visătorul (poezie). — N. Dunăreanu: Dorință neimplinită (nuvelă). — T. Murășan: Rândunică (poezie). — I. Corbu: Există lumina? — Corneliu Moldovanu: Scelipiri zădărnice (nuvelă). Virginia Grivase: Sonet. — Dr. V. Hancu: Cercetări de laborator. — Aron Deac: Ardealul ca provincie a Coroanei.

— Vas. Al-George: Cântec trist (poezie). — I. P. Florantin: Decebal (roman). Gheorghe Stoica: Un leac bun (nuvelă). — Virginia Grivase: Sonet. — Gavr. Todica: Cronică economică. — A. C.: Note politice. Bibl. Redacțional.

Revista literară ilustrată săptămânală „Consinzeana” Nr. 28 cu următorul cuprins: I. Dragoslav, Votul universal, nuvelă. A. Cotruș, Drumul eroilor, poezie. G. Courtelien—Adraian Corbul, Dispensat de cravată, schiță. — V. Stoica, Rentors, poezie. — M. Cicoare, Cântec, poezie. A. Fogazo—D. Tomescu, Misterul poetului, roman. Leontina Ciura, Caragiale în Blaj. Ghicitori. Ilustrații.

Proprietar-editor: **AUREL C. DOMȘA.**

Redactor respons.: **AUGUSTIN GRUIȚIA.**

Folosește Elsafluidul lui Feller și Elsa-hapurile lui Feller, a căror singur producător este **EUGEN V. FELLER**, farmacist de curte, Stubica Centrale Nr. 122 (Zágráb.)

I. Elsafluidul lui Feller e, după experiențele noastre, liniștitor de dureri, vindecător, înțețează durerile; repede și sigur vindecă: reumă, (spurc), slăbire de nervi, junghieri în coaste, influența, dureri de cap, de dinți de spate, amorțeală, durere de ochi, migrenă și multe alte morburii aci nepomenite! Fluidul Elsa alui Feller e folosit cu efect fără pă-reche la răgușală, catar, dureri de piept și gât, și morburii provenite din curent ori ră-ceală. Veritabil e numai dacă pe sticlă e numele „Feller”. 12 sticle mici sau 6 duble ori 2 speciale, K. 5, franco.

II. Mai departe dorim a Vă aduce la cunoș-tință, că lumea folosește cu efect distins și sigur Elsa-hapurile-Rebarbara purgative alui Feller, contra durerilor de stomac, sgâr-ciuri, lipsă de poftă, arsuri de fiere, greață, ame-țeală, răgăeli, haemoroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 cor. — Să ne ferim însă de imitațiuni și la co-mande să adresăm curat așa:

Eugen V. Feller, apotecar
STUBICA Centrale 122. (com. Zagrab).

(33) 22-24

Városmajor-Sanatorium
și **Hydrotherapie**
26 odăi aranjate foarte modern,
supraveghiere medicală constantă.
Telephon 88-99.
Biru central, stabiliment medical:
Budapesta, Ferencz-körut 29.
Consultațiuni dela orele 8-9 a. m. și
4-5 p. m.
(3) 26-52. Director-șef
Dr. Cosmutza.

Zugrav.

Subscrisul am onoare a aduce la cunoș-tința On. Public, că dhpă praxa câștigată în atelierile din străinătate, mă aflu în plăcuta poziție a putea zugrăvi cu **colori de oleu pe pânză, lemn și zid** toate **chipurile biblice** adătoare în Bisericile noastre, eșep-tuesc și sculptura în lemn. — Primesc **colo-ratul în oleu sau cleiu** a ori ce fel de **edificii publice și private**, precum și **văpsitul de portale, uși și ferestre**. — Asemenea **pietex firme** cu prețuri foarte moderate.

Rugând On. P. pentru sprijinul bine-voitor rămân

cu distinsă stimă

Augustin Cucerzan
zugrav.

(80) 1-? **Aiud—Nagyenyed, Tot-utca.**

Nr. 38-1912

(77) 3-3

Licitare.

Biserica gr.-cat. din Mahaciu (p. u. Felvincz) vinde prin licitați-une publică părul alor 68'8 jug. de pădure de scoarță sau lemne focali. Licitarea se va ținea în 29 Iulie la 9 ore a. m. în școala de aici. Pre-țul de strigare va fi 12,073 cor. 50 fl. vadiu sunt a se depune 10%. Oferte închise se primesc înainte de începerea licitării. Condițiunile se pot ști dela oficiul parohial din loc. **Măhaciu 8 Iulie 1912.**

Vasiliu Șuşman, **Gavriil Pop,**
curator. vprot. paroh președinte

În Internatul lui Bohn
numit și
„Deák-Otthon din Segedin”
Situat în orașul Segedin (Szeged), strada **Tisza Lajos—Körut Nr. 43.**
Se primesc tineri
fără deosebire de confesiune
ori naționalitate, —
cari cercetează gimnaziul ori școala reală supe-rioră, mai departe, cei-ce doresc să frecventeze școala comercială superioară, școala civilă ori școala elementară.
Plata de întreținere pe anul întreg face 450 Coroane. Internatul poșede două palate, cu câte două etaje excelent aranjate, în cari elevii se află adăpostiți sub îngrijirea și supra-veghierea bărbatilor de specialitate.
Doritorilor de a reflecta la institutul ace-sta, servește cu plăcere și da informațiunile dorite proprietarul
Carol Bohn
director.
(74) 3-5

MOBILE
Dormitoare, prânzere, chilii de domni, sa-loane, aranjare completă de hotel, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spedează ori unde
cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.
Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.
Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlóczi-utca 7. sz.
(88) 79-104 (Központi városháza mellett).

Săpunul-cosmetic

desinfectant Szt. László

din Cluj (al lui Heinrich), ajuns acum la renume mondial, e o adevărată comoară la casă. Este un prezervativ sigur împotriva boalelor infecțioase. Afară de aceasta, pe lângă substanțele sale distinse, de a ridica fineța pielii, prin mireazma sa de tot aleasă a devenit un articol cosmetic de primul grad.

Se poate căpăta pretotindine. Prețul unei bucăți e 70 fileri.

(69) 5-?

Cadou de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul fixat 220 cor.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la *Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj*. — Prețul tabloului cor. 150 fil.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din Bociu (Boes) comitatul Cluj, prin aceasta se recercă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cautiunea de 3200 cor., adică trei mii două sute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Boes p. u. Nagykalota, până la 25 Iulie st. n. 1912, la 10 din zi.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre aceste lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul aprobate de Prea-veneratul Consistor metropolitan, se pot studia zilnic la oficiul parohial numit între orele 8—12 din zi, până în ziua licitării ce să va ținea în 1 August 1912 la 11 ore ante-meridiane. (79) 3-3.

Bociu, la 9 Iulie 1912.

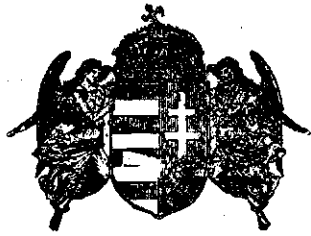
Petru Agrisian, Gavril Tonea,
preot. curator prim.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fier pentru clopote a lui

Antoniú Novotny

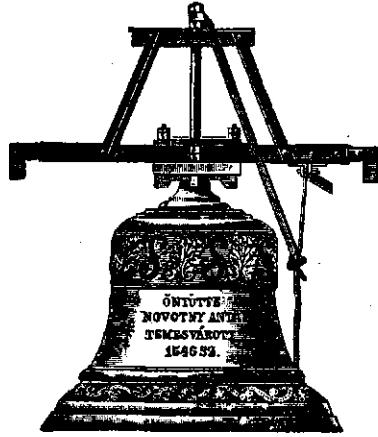
in Timișoara-Fabric 41 28-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajusturi de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

□ clopotele găurite □

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institutul de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 1-5. Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1911 K. 5,275,798-23
Capitale asigurate pe viață achitate 5,146,556-86
Starca asiguratilor cu sfârșitul anului 1911 } foc „ 127,763,744-
} viață „ 10,931,322--
Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2.520,492--

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu eșuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(5. 72-?)